

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
103 33 Stockholm

Ju.L5@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Ett starkare skydd för den sexuella integriteten

(ert dnr Ju2016/06811/L5)

Länsstyrelsen i Stockholms län ser positivt på att lagstiftningen kring sexuell integritet ses över eftersom lagstiftningen har en viktig normativ effekt på enskildas uppfattning om vad som är ett godtagbart beteende eller inte. Länsstyrelsen välkomnar särskilt förslagen vad avser förtydligandet att även övergrepp som sker via t.ex. internet är straffbart, att synen på sexualbrott mot barn skärps och att målsäganden ska få bättre stöd under rättsprocessen.

Länsstyrelsen vill dock lämna följande synpunkter och kommentarer på några områden.

Ändrad brottsrubricering

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att ändra brottsrubriceringen från våldtäkt till sexuellt övergrepp. Det är visserligen bra med en brottsrubricering som är vidare än den som finns idag och som kan indikera att en förutsättning för att det ska handla om ett brott är att det också har förekommit våld. Den föreslagna rubriceringen kan dock uppfattas som en mildare form, som försvagar innebörden av handlingen. Bedömningen av om en handling är en sexuell kränkning eller ett sexuellt övergrepp kan bli godtycklig, och den som utsatts för handlingen riskerar att bli negligerad i sin upplevelse.

Kommunicerad frivillighet

Länsstyrelsen ser två huvudsakliga aspekter att beakta, dels den normativa betydelsen av lagstiftningen, dels tillämpningen av regelverket som ställer krav på rättssäkerhet och förutsägbarhet.

Lagstiftning är ett viktigt verktyg för att förändra normer och värderingar men, med erfarenhet från exempelvis förbudet mot köp av sexuella tjänster, krävs det att man för att uppnå detta samtidigt tillsätter sociala insatser tillsammans med lagförändringen för att uppnå resultat. I likhet med erfarenheterna gällande förbudet mot köp av sexuella tjänster skulle denna lagförändring utgöra ett signalvärde som på sikt kan ha en normativ effekt. Det är därför viktigt att eventuella förändringar i lagen utvärderas och följs upp kontinuerligt.

2017-01-23

101-41190-2016

Länsstyrelsen anser vidare att förslaget att det grundläggande rekvisitet i lagstiftningen ska bytas ut från våld och tvång till brist på frivilligt deltagandet är i grunden bra. Att deltagandet ska vara frivilligt är självklart (vilket också gäller redan idag), och det blir också tydligare att även handlingar som inte innehåller inslag av våld och tvång är straffbara. Frågan om kommunicerad frivillighet är dock komplex, vilket också det faktum att flera av kommitténs ledamöter har lämnat reservationer och särskilda yttranden vittnar om. Det är därför viktigt att lagstiftningen blir tydlig och rättssäker.

Länsstyrelsen befarar att kravet på kommunicerad frivillighet kan komma att innebära tillämpningsproblem. Det finns redan idag bevisvårigheter i ärenden om sexualbrott, vilket sannolikt kommer att kvarstå även med den föreslagna ändringen. Det är också viktigt att brottsoffret inte åläggs en tyngre bevisbörda.

I betänkandet anför Sexualbrottskommittén att en lagstiftning med formkrav för hur parterna ska uttrycka sig skulle vara svårtillämplig för domstolarna, och att ett mer rimligt och lämpligt krav är att överlämna till rättstillämpningen att avgöra hur frivilligheten ska komma till uttryck. Länsstyrelsen befarar dock att detta kan komma att innebära att lagstiftningen även fortsättningsvis upplevs som otydlig och oförutsägbar, både för brottsoffret och för gärningsmannen. För att regeln ska upplevas som mer rättssäker bör därför lagstiftaren om möjligt vara tydligare kring denna fråga, om inte genom exemplifiering i själva lagstiftningen så i vart fall i förarbetena. Annars riskerar man att den föreslagna regeln inte innebär någon faktisk förändring i förhållande till hur bestämmelsen ser ut och tillämpas idag, utan det kommer fortfarande att vara svårt att avgöra om en brottslig handling har begåtts.

Möjligen skulle man kunna tänka sig att man istället för att införa en svårtillämpbar bestämmelse om kommunicerad frivillighet, inför ett oaktsamhetsansvar för vissa sexualbrott. På så vis kan mer svårbedömda situationer, där det ändå är rimligt att gärningsmannen borde ha förstått att deltagandet inte var frivilligt, medföra straffansvar.

Beslut i detta ärende har fattats av länsöverdirektör Magdalena Bosson. I den slutliga handläggningen har även deltagit förvaltningsdirektör Åsa Ryding, tillväxtdirektör Katarina Uddén och jurist Ann-Kristin Vesterlund, föredragande.

Magdalena Bosson

Ann-Kristin Vesterlund